

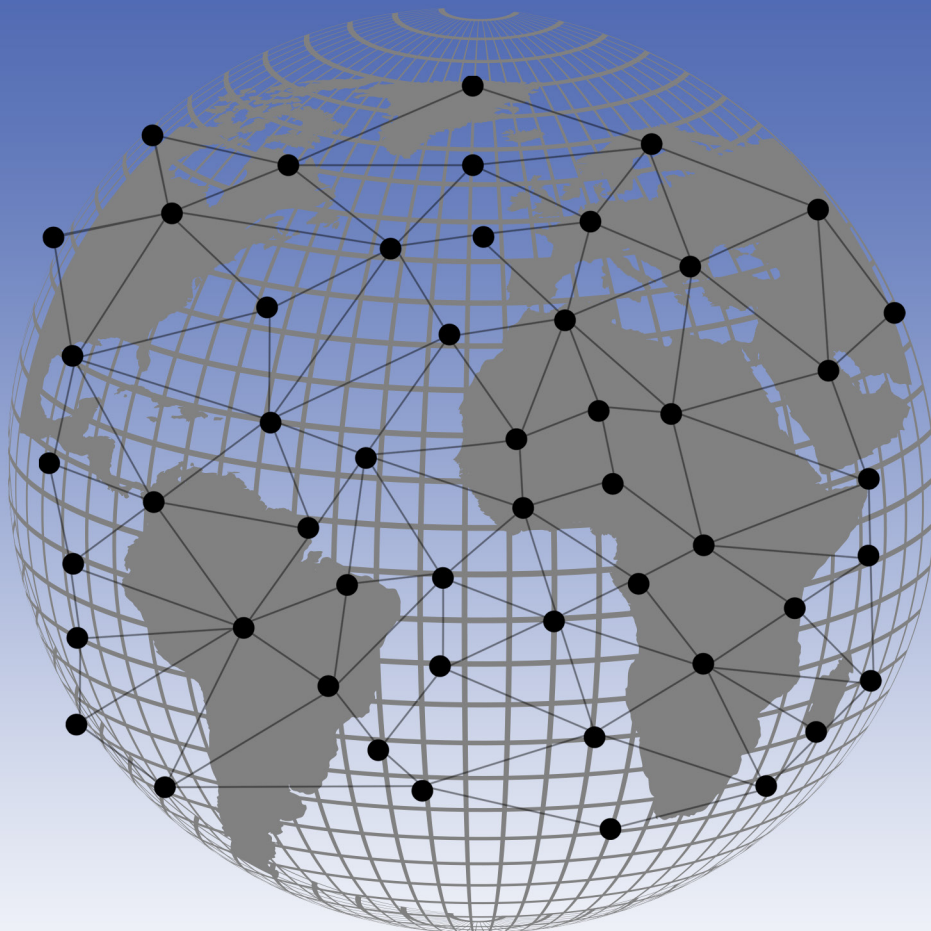

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

پایش تحولات تجارت جهانی (گزارش شماره نود و دو)

در این شماره می‌خوانید:

- پایداری اقلیم تجارت، دغدغه این روزهای نیوزلندی‌ها و سوئیسی‌ها
- سیطره صندوق‌های ثروت عربی بر فرصت‌های سرمایه‌گذاری
- ترکیه، فاتح جام موافقتنامه‌های تجارت آزاد در جهان
- تلاش برای رهایی از انزوای اقتصادی به سبک طالبان

شهریور ۱۴۰۳

شناسنامه گزارش

عنوان:

پایش تحولات تجارت جهانی
(گزارش شماره نود و دو)

مدیریت اقتصاد کلان و آینده پژوهی

تاریخ انتشار: شهریور ۱۴۰۳

واژه‌های کلیدی: تجهیزات خورشیدی، انتقال دلار، خزانه‌داری ایالات متحده، شبکه توافقنامه‌های تجارت آزاد، بندر ازمیر، صندوق سرمایه‌گذاری دولتی

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی" رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در این قالب، رویدادهای کلیدی از منظر تاثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد توجه قرار می‌گیرند. هدف از تهیه این گزارش که به صورت ماهانه از سوی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران منتشر خواهد شد ارائه تصویری روشن از محیط ژئواکونومیک ایران و فرصت‌ها و تهدیدهای ایران در این فضا است.

فهرست مطالب

۵	تحولات جهانی
۸	تحولات منطقه‌ای
۱۹	پژوهش‌های تازه

تحولات جهانی

اتحادیه اروپا انعطاف نشان داد

اتحادیه اروپا اخیراً اعلام کرد که تعرفه‌های برنامه‌ریزی‌شده بر خودروهای تسلا که از چین وارد می‌شوند از ۲۰,۸ به ۹ درصد کاهش خواهد یافت. بعلاوه، از تعرفه‌های وارداتی برنامه‌ریزی‌شده بر سایر شرکت‌های تولیدکننده خودروهای الکتریکی چینی نیز کاهش خواهد یافت. تعرفه‌های اعمالی بر خودروهای تولید شده تسلا در چین اعمال می‌شود. نرخ‌های تعرفه جدید نسبت به نرخ‌های قبلی در اغلب موارد کاهش یافته و نشانه انعطاف اروپا در برابر چین محسوب می‌شود.

در ماه ژوئن، اتحادیه اروپا اعلام کرده بود که تعرفه‌های بالاتری بر واردات خودروهای الکتریکی چینی اعمال خواهد کرد، زیرا معتقد است این خودروها از «یارانه‌های ناعادلانه» بهره‌مند می‌شوند و تهدیدی برای تولیدکنندگان خودروهای الکتریکی در اروپا به شمار می‌آیند. کمیسیون اروپا، بازوی اجرایی اتحادیه اروپا، در یک نتیجه‌گیری اولیه اعلام کرد که زنجیره ارزش خودروهای الکتریکی و باتری در چین «از یارانه‌های ناعادلانه بهره‌مند می‌شود» و اظهار داشت که در جهت منافع اتحادیه اروپا است که «تعرفه‌های مقابله‌ای موقت» بر واردات خودروهای الکتریکی با باتری از چین اعمال کند.

کمیسیون اتحادیه اروپا اواخر اگوست پیش‌نویس تصمیم خود را برای «اعمال تعرفه‌های مقابله‌ای قطعی بر واردات خودروهای الکتریکی با باتری (BEVs) از چین» اعلام کرد. این نهاد نظارتی اعلام کرد که پس از دریافت نظرات از طرف‌های ذینفع در مورد تعرفه‌های برنامه‌ریزی‌شده، «تنظیم جزئی نرخ‌های تعرفه‌های پیشنهادی بر اساس نظرات مستند بر اقدامات موقت» را انجام خواهد داد. خودروهای الکتریکی ساخته شده توسط تسلا در چین اکنون در واردات به اتحادیه اروپا با تعرفه‌های ۹ درصد مواجه خواهند شد. این رقم نسبت به نرخ مورد انتظار ۲۰,۸ درصدی که اتحادیه اروپا در تصمیم قبلی خود در ماه ژوئیه اعلام کرده بود، کاهش یافته است. اتحادیه اروپا اعلام کرد که تصمیم گرفته برای تسلا به عنوان یک صادرکننده از چین، نرخ تعرفه فردی کاهش یافته‌ای را اختصاص دهد. این تصمیم پس از آن اتخاذ شد که شرکت خودروسازی الکتریکی ایلان ماسک درخواست مستندی به اتحادیه اروپا ارائه داد تا تعرفه‌های برنامه‌ریزی‌شده بر خودروهای الکتریکی تولید چین خود را مجدداً محاسبه کند.

شرکت BYD، تولیدکننده بزرگ خودروهای الکتریکی، شاهد کاهش نرخ تعرفه خود از ۱۷,۴ درصد به ۱۷ درصد بود؛ تعرفه‌های شرکت Geely از ۱۹,۹ درصد به ۱۹,۳ درصد و SAIC از ۳۷,۶ درصد به ۳۶,۳ درصد کاهش یافت. سایر شرکت‌هایی که با اتحادیه اروپا در تحقیقات آن در مورد یارانه‌دهی سنگین چین به خودروهای الکتریکی همکاری می‌کنند، با تعرفه‌های ۲۱,۳ درصد مواجه خواهند شد. این میزان بالاتر از

نرخ ۲۰,۸ درصدی است که شرکت‌های همکار در تصمیم قبلی اتحادیه اروپا در ماه ژوئیه با آن مواجه بودند. برای شرکت‌هایی که همکاری نمی‌کنند، تعرفه واردات ۳۶,۳ درصد اعمال خواهد شد. این میزان نسبت به نرخ قبلی ۳۷,۶ درصد، کاهش یافته است. اما وزارت بازرگانی چین در واکنش به این اقدامات اتحادیه، آن را نقض اصول تجارت آزاد دانست و در واکنش اعلام کرد تصمیم گرفته تحقیقات ضد دامپینگ در مورد برخی محصولات لبنی وارداتی از اتحادیه اروپا را با اثر فوری آغاز کند.

تولیدکنندگان چینی تجهیزات خورشیدی به خاورمیانه روی می‌آورند

اخیراً و به دنبال تشدید موانع تجاری از سوی ایالات متحده و اتحادیه اروپا برای محدود کردن تسلط چین بر زنجیره تأمین تجهیزات انرژی خورشیدی جهان، تولیدکنندگان چینی به گسترش فعالیت‌های خود در خاورمیانه به عنوان یک استراتژی جدید روی آورده‌اند. چندین شرکت بزرگ چینی از جمله Jinko Solar و TCL Zhonghuan در ماه‌های اخیر برنامه‌هایی برای سرمایه‌گذاری مشترک با صندوق سرمایه‌گذاری عمومی عربستان سعودی به ارزش بیش از ۳ میلیارد دلار اعلام کرده‌اند. همچنین شرکت‌های GCL Technology و Trina Solar برنامه‌های مشابهی برای حضور در منطقه خلیج فارس و به ویژه امارات متحده عربی مطرح کرده‌اند.

این تحولات در حالی رخ می‌دهد که منطقه خلیج فارس به عنوان یک هاب جهانی برای انرژی‌های تجدیدپذیر شناخته شده و بسیاری از کشورهای این منطقه از جمله امارات متحده عربی، عربستان سعودی و عمان اهداف خود برای رسیدن به صفر خالص انتشار را اعلام کرده‌اند. انتظار می‌رود انرژی خورشیدی به منبع اصلی انرژی در این منطقه تبدیل شود.

تحلیلگران معتقدند که این منطقه به دلیل موقعیت استراتژیک خود و همچنین بازار نسبتاً کم‌رقابت، فرصتی مناسب برای تولیدکنندگان چینی به منظور تنوع‌بخشی به ریسک‌های بازار و حفظ رقابت‌پذیری جهانی فراهم می‌آورد. خاورمیانه به دلیل مزایای جغرافیایی و تقاضای رو به رشد انرژی، می‌تواند به عنوان یک مرکز مهم صادرات انرژی برای چین عمل کند.

با این حال، چالش‌هایی همچون کمبود نیروی کار ماهر و بی‌ثباتی‌های ژئوپلیتیکی در این منطقه وجود دارد که می‌تواند تلاش‌های چینی‌ها را با مشکل مواجه کند. از همین رو برخی کارشناسان، هشدار می‌دهند که این استراتژی ممکن است در کوتاه‌مدت موثر باشد، اما در بلندمدت خاورمیانه نیز ممکن است با فشارهای مشابهی مانند جنوب شرق آسیا مواجه شود.

در نهایت، تحلیلگران تأکید می‌کنند که با توجه به پتانسیل بروز جنگ‌های قیمتی در بازار خاورمیانه، افزایش ظرفیت تولید در این منطقه ممکن است به تشدید وضعیت ظرفیت اضافی در بازارهای جهانی

منجر شود.

گام مهم کشورهای کوچک

نیوزیلند توافق تجاری پیشگامانه‌ای را با کاستاریکا، ایسلند و سوئیس در جولای ۲۰۲۴ نهایی کرد که تحت عنوان "توافقنامه تغییرات اقلیمی، تجارت و پایداری" (ACCTS) نام گرفته است. این توافق از آن جهت پیشگامانه است که علاوه بر تجارت، تغییرات اقلیمی و توسعه پایدار را هم در بر می‌گیرد. این معاهده تاریخی، بر حذف تعرفه صدها محصولی که به لحاظ زیست‌محیطی سازگار و مشوق پایداری هستند، تمرکز دارد. در واقع این معاهده، گام مهمی در جهت ادغام سیاست تجاری با تلاش‌های جهانی در راستای ایجاد پایداری به شمار می‌رود که نیوزیلند و شرکای آن را به عنوان پیشگامان این رویکرد نوآورانه در تجارت بین‌المللی قرار می‌دهد.

جزئیات کلیدی ACCTS عبارت‌اند از:

حذف تعرفه‌ها: این توافقنامه، تعرفه بیش از ۳۰۰ کالای زیست‌محیطی را حذف می‌کند. این کالاها شامل محصولات انرژی تجدیدپذیر مانند پنل‌های خورشیدی، توربین‌های بادی، خودروهای برقی و همچنین صادرات کلیدی نیوزیلند مانند محصولات چوبی، الیاف پشم و کاغذ بازیافتی می‌شوند. اینگونه پیش‌بینی می‌شود که این اقدام، با رقابتی‌تر کردن قیمت این کالاها در بازارهای بین‌المللی، منجر به افزایش صادرات نیوزیلند شود.

تمرکز بر اقلیم و محیط‌زیست: ACCTS، صرفاً یک توافق تجاری نیست؛ بلکه ابزاری در جهت مبارزه با تأثیرات تغییرات آب‌وهوایی نیز محسوب می‌شود. این توافقنامه شامل مقرراتی برای حذف تدریجی یارانه‌های زیان‌بار سوخت‌های فسیلی و ایجاد دستورالعمل‌های برچسب‌گذاری زیست‌محیطی است که با هدف حمایت از انرژی‌های تجدیدپذیر و کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای جهانی انجام می‌پذیرد.

هم‌افزایی اقتصادی و زیست‌محیطی: ACCTS، اولین توافقنامه‌ای است که نیوزیلند با این کشورها در خارج از چارچوب سازمان تجارت جهانی (WTO) منعقد کرده است. این توافقنامه بازارهای جدیدی را برای کالاها و خدمات پایدار می‌گشاید و منافع اقتصادی را با اهداف پایداری زیست‌محیطی همسو می‌کند.

پتانسیل گسترش: ACCTS به‌گونه‌ای طراحی شده که به مرور زمان، توسعه یابد و امکان پیوستن سایر کشورها مانند نروژ را نیز فراهم ساخته است؛ امری که تأثیرات زیادی بر تجارت جهانی و اقدامات اقلیمی برجای خواهد گذاشت.

نقض تحریم‌های غرب با انتقال دلار و یورو به روسیه

اخیراً برخی از رسانه‌ها با استناد به داده‌های گمرک روسیه، فاش کردند که امارات متحده عربی، ترکیه و برخی دیگر از کشورها اقدام به انتقال اسکناس دلار و یورو به ارزش ۲.۳ میلیارد دلار به روسیه کرده‌اند؛ اقدامی که ناقض تحریم‌های اروپا و آمریکا علیه روسیه در پی جنگ اوکراین به شمار می‌رود. این اسکناس‌ها، از کشورهایی که محدودیتی برای تجارت با روسیه اعمال نکرده‌اند، از جمله امارات متحده عربی و ترکیه به روسیه منتقل شده است.

بر اساس گزارش رسانه‌ها، بیش از یک‌چهارم اسکناس‌ها از طریق بانک‌ها وارد شده است که بیشتر آنها به شکل پرداخت برای فلزات گران‌بها، به‌ویژه محموله‌های طلا یا نقره انجام شده که در بسیاری از موارد، به شرکت‌هایی که اسکناس‌ها را پرداخت کرده‌اند، ارسال شده است.

در واقع روسیه موفق شده که از مارس ۲۰۲۲ تا دسامبر ۲۰۲۳ تحریم‌های غرب بر علیه خود را دور بزند؛ به‌نحوی که دلار و یورو، همچنان به‌عنوان ارزهای مهمی برای تجارت و سفر برای این کشور باقی‌مانده است.

مدیر سرمایه‌گذاری صندوق مدیریت دارایی آسترا در روسیه، اظهار کرد: «بسیاری از روس‌ها همچنان به دنبال کسب ارز خارجی برای سفر به خارج از کشور و همچنین برای واردات کوچک و پس‌انداز هستند. برای افراد، دلار همچنان یک ارز قابل‌اعتماد است.»

شایان توجه است که در پی حمله روسیه به اوکراین، حدود ۳۰۰ میلیارد دلار از ذخایر ارزی بانک مرکزی روسیه در مارس ۲۰۲۲ در اروپا مسدود شده است.

دولت آمریکا در دسامبر گذشته، مؤسسات مالی که به روسیه در دور زدن تحریم‌ها کمک می‌کنند را به اعمال تحریم تهدید کرد؛ در همین راستا این کشور در سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ تحریم‌هایی علیه شرکت‌های کشورهای ثالث مانند ترکیه، امارات متحده عربی، آفریقا و کارائیب اعمال کرد.

تحولات منطقه‌ای

رشد چشمگیر سرمایه‌گذاری‌های کشورهای شورای همکاری خلیج فارس

داده‌هایی که اخیراً توسط رسانه‌های کشورهای خلیج فارس منتشر شده، نشان می‌دهد این کشورها با ایجاد تنوع جغرافیایی و بخشی در سرمایه‌گذاری‌های خود، به رشد سریع و چشمگیری در سطح جهانی دست یافته‌اند. این کشورها سرمایه‌گذاری‌های کلانی را در اروپا، آفریقا، آسیا و ایالات متحده و در بخش‌های مختلفی از جمله انرژی، فناوری اطلاعات، زیرساخت‌ها و املاک و مستغلات انجام داده‌اند؛ در همین راستا

صندوق‌های ثروت ملی این کشورها مانند صندوق سرمایه‌گذاری قطر، با افزایش قابل توجه دارایی‌های خود، به جایگاه‌های برتر جهانی دست یافته‌اند. به طور مثال، دارایی‌های صندوق سرمایه‌گذاری قطر از ابتدای سال ۲۰۲۴ با ۲۲۶٪ افزایش به ۵۲۶ میلیارد دلار رسیده است. این صندوق همچنین توانسته از ابتدای سال ۲۰۲۴، ۹۷ میلیارد دلار به ارزش دارایی‌های خود بیفزاید.

صندوق سرمایه‌گذاری ابوظبی با دارایی‌هایی به ارزش ۸۹۲ میلیارد دلار در صدر صندوق‌های عربی و در رتبه چهارم جهانی قرار دارد. پس از آن، صندوق سرمایه‌گذاری عمومی سعودی با ۸۶۱ میلیارد دلار، در رتبه دوم عربی و پنجم جهانی و صندوق سرمایه‌گذاری کویت با ۷۶۹ میلیارد دلار، در رتبه سوم عربی و هفتم جهانی قرار دارند. شرکت سرمایه‌گذاری دبی نیز با ۳۴۱ میلیارد دلار، در رتبه پنجم عربی و نهم جهانی جای گرفته است.

این صندوق‌ها سرمایه‌گذاری‌های گسترده‌ای در کشورهای مختلف مانند ایالات متحده، بریتانیا، فرانسه، آلمان، کشورهای آسیای جنوب شرقی، پاکستان، کشورهای شمال آفریقا، کانادا، استرالیا و کشورهای آفریقای جنوب صحرائی انجام داده‌اند. به‌عنوان مثال، کشورهای شورای همکاری خلیج‌فارس بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار در قاره آفریقا سرمایه‌گذاری کرده‌اند که تنها در سال ۲۰۲۲ حدود ۶۰ میلیارد دلار و در سال ۲۰۲۳ حدود ۵۳ میلیارد دلار از این سرمایه‌گذاری‌ها اعلام شده است.

در اروپا، کشورهای خلیج‌فارس بیش از ۱۵۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری کرده‌اند. همچنین تا سال ۲۰۱۹، ارزش سرمایه‌گذاری‌های کشورهای شورای همکاری خلیج‌فارس در ایالات متحده به حدود ۳ تریلیون دلار رسیده بود که ۲ تریلیون دلار آن در قالب سرمایه‌گذاری‌های دولتی انجام شده است.

بانک جهانی در گزارش خود اعلام کرده که کشورهای خلیج‌فارس در سال‌های ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ به ترتیب با رشد اقتصادی ۳.۶٪ و ۳.۷٪ مواجه خواهند شد که این ارقام در مقایسه با رشد ۱٪ در سال ۲۰۲۳، نشان از تأثیر بسیار مثبت تلاش‌های مداوم این کشورها در راستای متنوع‌سازی اقتصاد دارد. علاوه بر این، کاهش فعالیت‌های بخش نفتی با رشد ۳.۴ درصدی بخش‌های غیرنفتی، در میان‌مدت جبران خواهد شد.

تحلیل‌گران اقتصادی تأکید می‌کنند که تنوع‌بخشی به سرمایه‌گذاری‌ها، هم از نظر جغرافیایی و هم از نظر بخشی، یکی از مهم‌ترین استراتژی‌ها برای مدیریت ریسک و افزایش بازدهی به شمار می‌رود. این رویکرد، به کشورهای شورای همکاری خلیج‌فارس کمک کرده تا در مواجهه با نوسانات بازار جهانی، اقتصادهای خود را مقاوم سازند و به رشد پایدار دست یابند.

افزایش دارایی‌های عربستان سعودی در خزانه‌داری ایالات متحده به ۱۴۰ میلیارد دلار

اخیراً دولت عربستان اعلام کرد دارایی‌های این کشور در اوراق قرضه خزانه‌داری ایالات متحده، به بیش از ۱۴۰ میلیارد دلار رسیده است. این میزان، بالاترین سطح از زمان آغاز همه‌گیری کرونا در سال ۲۰۲۰ به شمار می‌رود.

شایان توجه است که عربستان سعودی تنها در ماه ژوئن، ۴ میلیارد دلار به این دارایی‌های خود اضافه کرده است؛ هر چند که این اقدام عربستان در راستای روندهای جهانی قرار دارد. در همین راستا، کشورهایمانند چین، بریتانیا و فرانسه نیز در همین دوره سرمایه‌گذاری‌های خود در خزانه‌داری ایالات متحده را افزایش داده‌اند. دلیل اصلی این افزایش، بهره‌برداری از نرخ‌های بهره بالاتر عنوان شده است. عواملی مانند قدرت دلار آمریکا و نقدینگی فراهم شده توسط اوراق قرضه خزانه‌داری، از علل کلیدی در این تصمیم‌گیری به شمار می‌روند.

این تغییر در استراتژی عربستان سعودی، نشان‌دهنده دورشدن از سیاست‌های پیشین این کشور در دوران همه‌گیری کروناست. در سال ۲۰۲۰، عربستان سعودی برای مقابله با رکود بازار مالی ناشی از کرونا، ۴۰ میلیارد دلار از بانک مرکزی، به صندوق ثروت ملی منتقل کرد و دارایی‌های خود در قالب اوراق خزانه‌داری ایالات متحده را کاهش داد.

افزایش اخیر دارایی‌های عربستان سعودی در اوراق قرضه خزانه‌داری ایالات متحده، در شرایطی رخ می‌دهد که گمانه‌زنی‌ها در مورد تغییر احتمالی سیاست پولی فدرال رزرو و کاهش نرخ‌های بهره تا پایان سال افزایش یافته است. این گمانه‌زنی‌ها، به همراه کاهش شاخص قیمت مصرف‌کننده ایالات متحده به ۲.۹ درصد در ماه ژوئیه، جذابیت اوراق قرضه خزانه‌داری را برای سرمایه‌گذاران افزایش داده است.

گام مهم عربستان در راستای سند چشم‌انداز ۲۰۳۰

هیئت دولت عربستان اخیراً اساسنامه سرمایه‌گذاری که یکی از عناصر استراتژیک در چارچوب سند چشم‌انداز ۲۰۳۰ به شمار می‌رود را به تصویب رساند. این اقدام در امتداد بسیاری از اقدامات توسعه‌های عربستان انجام شده است. وزیر سرمایه‌گذاری عربستان اظهار کرد که این اساسنامه بر تعهد این کشور به ایجاد محیطی جذاب، حامی و امن برای سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی تأکید می‌کند.

همچنین وی اظهار کرد: عربستان در مسیر ارتقای جذابیت و رقابت در محیط سرمایه‌گذاری، به‌ویژه در حوزه‌های نظارتی و قانونی حرکت می‌کند؛ روندی که مبتنی بر اصول اقتصادی بوده و مبانی و سیاست‌های ثابت سرمایه‌گذاری را در نظر می‌گیرد. این امر، مستلزم بازنگری در اساسنامه سرمایه‌گذاری خارجی بود که حدود ۲۵ سال قبل صادر شده بود. شایان توجه است که عربستان طی سال‌های گذشته،

حدود ۸۰۰ مورد اصلاح در فرایندهای اقتصادی را به منظور تقویت جایگاه عربستان در عرصه رقابت جهانی انجام داده است.

شهرهای شورای همکاری خلیج فارس، مقاصد برتر خرید جهانی در آینده

بر اساس یک گزارش صنعتی، شهرهای کشورهای شورای همکاری خلیج فارس با پیشتازی دبی، از این ظرفیت برخوردارند که به مقاصد برتر خرید جهانی تبدیل شوند. انتظار می‌رود این تحول، تولید ناخالص داخلی شهری را به طور قابل توجهی افزایش داده و فرصت‌های شغلی متعددی ایجاد کند. این‌گونه پیش‌بینی می‌شود که هزینه خرده‌فروشی‌ها در منطقه از سال ۲۰۲۲ تا سال ۲۰۲۸، به میزان ۳۷ درصد افزایش یافته و به ۳۰۰ میلیارد دلار برسد که پتانسیل اقتصادی قابل توجهی به شمار می‌آید.

در واقع گزارش «خرید برای رشد: چگونه یک مقصد خرده‌فروشی شهری ایجاد کنیم» که توسط گروه «استراتژی و مشاوران خاورمیانه»، بخشی از شبکه PwC، منتشر شده است، دبی را به‌عنوان تنها شهر خلیج فارس در میان شش مقصد برتر خرده‌فروشی جهان، بعد از لندن، میلان، نیویورک، سئول و توکیو معرفی می‌کند.

از سوی دیگر، دبی با میانگین هزینه سرانه خرده‌فروشی حدود ۱۴ هزار دلار، پس از نیویورک و در رتبه دوم از نظر هزینه مصرف‌کننده قرار دارد؛ در همین راستا، در حدود ۲۱ درصد از نیروی کار دبی در بخش خرده‌فروشی مشغول به کار هستند که بالاترین نسبت در بین شش شهر برتر جهان به شمار می‌رود. شایان توجه است که بخش خرده‌فروشی، ۲۴ درصد از تولید ناخالص داخلی شهری دبی را تشکیل می‌دهد. در واقع شهرهای بزرگ منطقه خلیج فارس با اجرای پروژه‌های بزرگ، اهداف تحول و گسترش شهری را دنبال می‌کنند و با هدف دستیابی به رشد، متنوع‌سازی اقتصادی را در دستور کار خود قرار داده‌اند. در این روند توسعه و تحول، بخش خرده‌فروشی از پتانسیل رشد عظیمی برخوردار است؛ امری که منجر به ایجاد فرصت‌های قابل توجهی برای تقویت اقتصادها می‌شود.

این گزارش تأکید می‌کند که بخش‌های خرده‌فروشی در این شهرها نه تنها از کسب‌وکارهای محلی حمایت می‌کنند، بلکه به تقویت صنایع خلاق مانند طراحی و مد نیز می‌پردازند. علاوه بر این، آن‌ها نقش کلیدی در دستیابی به اهداف اقتصادی گسترده‌تر مانند تنوع‌بخشی و تاب‌آوری ایفا می‌کنند.

ذکر این نکته حائز اهمیت است که ایجاد مقاصد خرید جهانی در سراسر خلیج فارس، نه تنها به دستیابی مزایای مالی منجر می‌شود، بلکه به ارتقای گردشگری در منطقه نیز کمک شایانی کرده و تأثیر مثبتی در بهبود کیفیت زندگی شهروندان و افزایش شهرت کلی شهر برجای خواهد گذاشت.

علی‌رغم اشاره این گزارش به پتانسیل اقتصادی قابل توجه بخش خرده‌فروشی، به چالش‌های مهمی نیز اشاره شده است: یکی از نگرانی‌ها، سهولت سفرهای بین‌المللی است که به خریداران اجازه می‌دهد تا به دنبال تجربیات خرید در خارج از کشور بروند. بر اساس نظرسنجی اخیر گروه "استراتژی و مشاوران خاورمیانه"، ساکنان ریاض، جدّه و دوحه، سالانه بین ۳۵۰۰ تا ۵۰۰۰ دلار برای خرده‌فروشی هزینه می‌کنند و ۵۰ تا ۶۰ درصد آن‌ها حداقل دو بار در سال برای خرید به خارج از کشور سفر می‌کنند. با این حال شهرهای خلیج فارس می‌توانند با اعمال حکومتداری مؤثر و برنامه‌ریزی استراتژیک، بر این چالش‌ها غلبه کنند.

شایان توجه است که در این گزارش، به چندین فرصت کلیدی تقویت خرید محلی از جمله گسترش عرضه برندها و محصولات و همچنین سرمایه‌گذاری در بخش آموزش تخصصی برای کارکنان خرده‌فروشی به‌منظور ارتقای کیفیت خدمات اشاره می‌کند.

در این گزارش راهکارهایی به‌منظور ارتقای بخش خرده‌فروشی ارائه شده است: بهبود مدیریت زنجیره تأمین، لجستیک و فناوری‌ها، به‌روزرسانی مقررات سرمایه‌گذاری برای جذب بیشتر خرده‌فروشان، تقویت تجربه خرید با ادغام مکان‌های متنوع آشپزی، سرگرمی و فرهنگی، به گونه‌ای که جذابیت بیشتری برای برای بازدیدکنندگان و خریداران ایجاد نماید.

ترکیه در پی توسعه شبکه توافقنامه های تجارت آزاد

بر مبنای گزارش‌های رسانه‌های دولتی ترکیه، این کشور اخیراً تحرکات خود در مسیر امضای موافقتنامه‌های تجارت آزاد جامع جدید و اجرای کامل موافقتنامه‌های موجود را افزایش داده است. ترکیه تا کنون ۲۳ موافقتنامه تجارت آزاد با کشورها و مناطق مختلف امضا و اجرایی کرده است. فرآیندهای تصویب و مذاکره برای موافقتنامه‌های تجارت آزاد با برخی کشورها تسریع شده است. علاوه بر این، موافقتنامه‌های ترجیحی با ایران، آذربایجان، ازبکستان و پاکستان که مزایای متقابل در بخش‌های خاص ارائه می‌دهند، اهمیت قابل توجهی دارند. همچنین تلاش‌هایی در دست انجام است تا یک موافقتنامه ترجیحی جدید با مالدیو اجرا شود. تلاشها برای آغاز مذاکرات امضای توافقنامه‌های مشابه با الجزایر ادامه دارد. ترکیه با شبکه گسترده توافقنامه‌های تجاری، جزو ۱۰ کشور برتر جهان با بیشترین موافقتنامه‌های تجارت آزاد است.

در راستای توسعه تجارت آزاد، فرآیندهای تصویب داخلی موافقتنامه‌های تجارت آزاد ترکیه با اوکراین، قطر، لبنان و سودان، در جریان است. در این زمینه، در اوایل جولای ۲۰۲۴، با انتشار مقررات مربوط به موافقتنامه تجارت آزاد ترکیه-اوکراین، که فوریه ۲۰۲۲ در کی‌یف، پایتخت اوکراین امضا شده بود، عصر جدیدی در روابط تجاری دو کشور آغاز شد. این توافقنامه که در انتظار تصویب توسط پارلمان اوکراین است، پس از

تکمیل فرآیند تصویب داخلی، اجرایی خواهد شد. هدف این توافقنامه، آزادسازی قابل توجه تجارت بخش بزرگی از محصولات کشاورزی و صنعتی با منشاء اوکراین است.

علاوه بر این، تفاهم مشارکت تجاری و اقتصادی ترکیه-قطر (TEPA) در سال ۲۰۱۸ امضا شد. این توافقنامه که در حال حاضر از طریق کانال‌های دیپلماتیک با قطر در حال مذاکره است، آزادسازی تجارت خدمات بین دو کشور را هدف گذاری کرده و ورود متقابل به بازار و فرصت‌های سرمایه‌گذاری را برای ارائه دهندگان خدمات فعال در تجارت الکترونیک افزایش می‌دهد. انتظار می‌رود این توافقنامه همکاری در مقررات مرتبط با تجارت الکترونیک را تقویت کند و مزایای مختلفی را برای جامعه تجاری ترکیه در زمینه‌های مختلف از تجارت کالا تا خدمات مخابراتی ارائه دهد.

در عین حال، فرآیند تصویب داخلی در لبنان برای اجرایی شدن موافقتنامه تجارت آزاد بین ترکیه و لبنان در جریان است. این توافقنامه تعرفه‌های گمرکی اعمال شده بر محصولات صنعتی متقابل را حذف می‌کند. علاوه بر این، فرآیندهای تصویب داخلی موافقتنامه مشارکت تجاری و اقتصادی ترکیه-سودان در ترکیه در جریان است. با این توافقنامه، انتظار می‌رود که سودان در ابتدا تعرفه‌های گمرکی موجود خود را تا ۳۰ درصد کاهش داده و به تدریج آنها را حذف کند. پیش‌بینی می‌شود با اجرایی شدن این توافق، ترکیه از شرایط صادراتی مطلوب‌تر برای محصولات کشاورزی و صنعتی خود در بازار سودان بهره‌مند خواهد شد. انتظار می‌رود این توافقنامه که مسائل مربوط به توانمندسازی و حمایت فنی برای سودان را نیز پوشش می‌دهد، به افزایش پایدار سرمایه‌گذاری‌های ترکیه در سودان کمک کند. این توافقنامه همچنین افزایش حجم تجارت دو جانبه را به ۱۰ میلیارد دلار هدف گذاری کرده است.

افزون بر این با هدف گسترش شبکه توافقنامه‌های تجاری ترکیه، مذاکرات موافقتنامه تجارت آزاد با ژاپن، اندونزی و شورای همکاری خلیج فارس (GCC) در جریان است. مذاکرات فنی برای از سرگیری دور پنجم مذاکرات موافقتنامه جامع مشارکت اقتصادی ترکیه-اندونزی (CEPA) که در سال ۲۰۱۷ در آنکارا در جریان سفر رئیس‌جمهور وقت اندونزی، جوکو ویدودو به ترکیه آغاز شده بود، در حال انجام است. دور چهارم این مذاکرات تکمیل شد اما دور پنجم به دلیل همه‌گیری کووید-۱۹ به تعویق افتاد. اخیراً مذاکرات برای موافقتنامه تجارت آزاد بین ترکیه و شورای همکاری خلیج فارس در آنکارا با حضور وزیر تجارت ترکیه و دبیرکل GCC آغاز شد. دور اول مذاکرات تکمیل شده است. این توافقنامه افزایش صادرات کالاهای ترکیه را در بسیاری از بخش‌ها، از کشاورزی تا محصولات صنعتی با فناوری بالا به بازار شورای همکاری هدف-گذاری کرده است.

توافقنامه‌های سرمایه‌گذاری ۲ میلیارد دلاری بین قزاقستان و ترکیه

اخیراً در جریان سفر رسمی وزیر کشاورزی قزاقستان به ترکیه، توافقنامه‌های سرمایه‌گذاری به ارزش ۲ میلیارد دلار در حوزه کشاورزی بین قزاقستان و ترکیه به امضا رسید. این توافقنامه‌ها شامل توسعه مجتمع صنعتی - کشاورزی و تجارت محصولات کشاورزی است.

وزیر کشاورزی قزاقستان در این دیدار به توسعه پایدار روابط کشاورزی بین دو کشور اشاره کرد و از افزایش ۱۳ درصدی حجم تجارت محصولات کشاورزی بین قزاقستان و ترکیه در سال ۲۰۲۳ خبر داد. وی همچنین اعلام کرد که پس از رفع محدودیت‌های صادرات محصولات دامی قزاقستان به ترکیه در ماه ژوئن، تولیدکنندگان قزاقستانی آماده صادرات محصولات گوشتی خود به ترکیه هستند.

در این دیدار، وزیر کشاورزی قزاقستان از تلاش‌های طرف ترکیه‌ای برای رفع این محدودیت‌های دامی قدردانی کرد و بر لزوم تسریع در روند بازرسی توسط خدمات دامپزشکی ترکیه برای تسهیل در صادرات محصولات قزاقستانی تأکید کرد. او همچنین به افزایش صادرات غلات و دانه‌های روغنی به ترکیه به‌ویژه در شرایط برداشت مطلوب اشاره کرد.

علاوه بر این توافقنامه‌ها، سه سند همکاری در حوزه علم کشاورزی بین مرکز ملی علمی و آموزشی کشاورزی قزاقستان و اداره کل تحقیقات و سیاست‌های کشاورزی ترکیه، دانشگاه علوم و فناوری سیواس و انجمن زنبورداران ترکیه امضا شد.

قزاقستان تاکنون شش پروژه سرمایه‌گذاری با سرمایه‌گذاران ترکیه‌ای را با موفقیت به اجرا رسانده و برنامه دارد تا ده پروژه دیگر به ارزش ۵۵۳ میلیون دلار را نیز عملیاتی کند. این پروژه‌ها شامل ساخت مجتمع‌های گلخانه‌ای، کارخانه‌های فرآوری گندم و لوبیا، تأسیسات ذخیره‌سازی سبزیجات و سایر پروژه‌های مرتبط است.

امارات در پی بندر ازمیر ترکیه

امارات متحده عربی از ماه دسامبر ۲۰۲۳، تمایل خود نسبت به خرید حقوق بهره‌برداری از بندر ازمیر واقع در دریای اژه، در معامله‌ای با ارزش بالقوه ۵۰۰ میلیون دلار را اعلام کرد؛ در همین راستا اخیراً مذاکرات بین ترکیه و امارات متحده عربی به‌منظور انجام یک سرمایه‌گذاری مشترک در رابطه با حقوق بهره‌برداری از بندر ازمیر آغاز شده است.

بر اساس گزارش منابع مطلع، انجام این توافق به دلیل تغییر شرایط رقابتی در منطقه به تعویق افتاده بود؛ اما ترکیه پس از تأخیری چندماهه، مجدداً گفتگوهای خود با شرکت بنادر ابوظبی، متعلق به دولت امارات متحده عربی را از سر گرفته است. هر چند که ترکیه در این راستا با خریداران بالقوه دیگری نیز

مذاکره کرده است، اما تصمیم به ادامه همکاری با شرکت بنادر ابوظبی گرفته است.

از سوی دیگر، صندوق ثروت ترکیه اظهار کرد که «به دنبال ایجاد بالاترین ارزش افزوده برای کشور و بندر ازبک و افزایش ارزش دارایی‌هایمان هستیم.» شایان توجه است که توافقنامه مشارکت اقتصادی بین ترکیه و امارات متحده عربی که هدف آن، تسهیل سرمایه‌گذاری بین دو کشور است در اوایل سپتامبر و ماه‌ها پس از امضای آن در مارس ۲۰۲۳، وارد مرحله اجرا شد.

در واقع دو کشور امارات متحده عربی و ترکیه در ژوئیه ۲۰۲۳، اقدام به انعقاد مجموعه‌ای از توافقات به ارزش بیش از ۵۰ میلیارد دلار کردند. بر مبنای آمارها ارزش مبادلات تجاری بین دو کشور در سال ۲۰۲۳ به حدود ۱۰ میلیارد دلار رسیده است. دو طرف، ارتقای سطح مبادلات فی‌مابین به ۲۵ میلیارد دلار در طی پنج سال آینده را هدف گذاری کرده‌اند.

راه‌اندازی «دروازه آفریقا برای سرمایه‌گذاری امارات»

اخیراً وزارت اقتصاد امارات متحده عربی با هدف تشویق شرکت‌های فعال در امارات به سرمایه‌گذاری و گسترش فعالیت در بازارهای آفریقایی، پلتفرم دیجیتال خود با عنوان «دروازه آفریقا برای سرمایه‌گذاری امارات» را راه‌اندازی کرد. دروازه سرمایه‌گذاری امارات در آفریقا، برنامه ویژه‌ای به منظور حمایت از شرکت‌های محلی برای سرمایه‌گذاری در ۱۵ کشور هدف آفریقایی ارائه خواهد کرد. در واقع این پلتفرم نقشه تعاملی را ارائه خواهد داد که از طریق آن پتانسیل و فرصت‌های سرمایه‌گذاری در ۱۵ کشور آفریقایی بررسی خواهد شد.

این پلتفرم با هدف تقویت مشارکت‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری بین امارات متحده عربی و کشورهای آفریقایی و افزایش سرمایه‌گذاری‌های متقابل بین دو طرف در مرحله بعدی، در بسیاری از بخش‌های اقتصادی جدید و حیاتی ایجاد شده است.

در واقع راه‌اندازی این پلتفرم در چارچوب تلاش‌های این کشور در حمایت از ظرفیت‌های شرکت‌های محلی در گسترش فعالیت‌ها به بازارهای جدید غنی از فرصت‌های سرمایه‌گذاری متمایز و حمایت از بهره‌برداری از آن‌ها انجام می‌شود. همچنین این پلتفرم موقعیت امارات متحده عربی در سرمایه‌گذاری در بازارهای استراتژیک و آینده‌دار و تثبیت موقعیت آن به عنوان یک هاب اقتصاد جهانی جذاب و تأثیرگذار در راستای اهداف چشم‌انداز ۲۰۳۱ را تقویت می‌کند.

در قالب این پلتفرم، اطلاعات دقیقی در مورد کشورهای هدف آفریقایی مانند شاخص‌های کلان اقتصادی، محیط کسب‌وکار، محیط نظارتی و قانونی، مشوق‌های سرمایه‌گذاری، بخش‌های آینده‌دار، فرصت‌های سرمایه‌گذاری و داستان‌های موفقیت شرکت‌ها ارائه خواهد شد.

پلتفرم جدید، به شرکت‌های اماراتی امکان بهره‌مندی از بیش از ۵۰ مشارکت اقتصادی استراتژیک با شرکت‌های آفریقایی و دولت‌های محلی برای ارتقای رشد پایدار و منافع متقابل و دسترسی به بیش از ۱۰۰ پروژه بانکی آماده سرمایه‌گذاری در ۱۲ بخش اقتصادی را ارائه می‌دهد.

همکاری چین و کویت در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر

اخیراً وزیر برق، آب و انرژی تجدیدپذیر کویت در دیداری با هیئتی چینی در خصوص اجرای پروژه‌های کلیدی انرژی تجدیدپذیر به رایزنی پرداخت. این دیدار که با هدف بررسی راهکارهای توسعه همکاری‌های دوجانبه در حوزه انرژی صورت گرفت، به‌ویژه بر اجرای فازهای سوم و چهارم پروژه انرژی تجدیدپذیر الشقایا و پروژه انرژی فتوولتائیک عدلیه تمرکز داشت.

پروژه الشقایا با ظرفیت تولید ۳۲۰۰ مگاوات و پروژه عدلیه، به‌عنوان یکی از پروژه‌های استراتژیک برای تقویت امنیت انرژی در کشور مطرح شده‌اند. این مذاکرات در حالی صورت می‌گیرد که کویت در ماه ژوئن با بحران کمبود برق مواجه شد؛ بحرانی که در پی افزایش گرمای هوا و مصرف بی‌سابقه انرژی سیستم‌های تهویه، منجر به قطعی‌های گسترده برق شد.

این بحران، چالش بزرگی برای دولت کویت به شمار می‌رود و با توجه به پیش‌بینی‌ها مبنی بر احتمال تکرار آن در آینده، دولت این کشور تلاش‌های خود را به‌منظور یافتن راه‌حل‌های فوری و پایدار برای مقابله با آن افزایش داده است.

شایان توجه است که این دیدار و مذاکرات انجام‌شده، بر پایه یادداشت تفاهمی است که پیش‌تر میان دو کشور به امضا رسیده بود؛ تفاهمی که نقش مهمی در توسعه پروژه‌های انرژی تجدیدپذیر در کویت ایفا خواهد کرد.

امضای ۳۵ تفاهم میان افغانستان و ازبکستان

اخیراً افغانستان و ازبکستان ۳۵ تفاهم‌نامه سرمایه‌گذاری و تجاری به ارزش ۲.۵ میلیارد دلار امضا کرده‌اند. این تفاهم‌نامه‌ها که شامل ۱۲ تفاهم‌نامه به ارزش ۱.۴ میلیارد دلار در بخش سرمایه‌گذاری و ۲۳ تفاهم‌نامه به ارزش ۱.۱ میلیارد دلار در بخش تجارت می‌شود، در حضور ملا عبدالغنی برادر، معاون اقتصادی ریاست‌الوزراء و عبدالله عارفاف، نخست‌وزیر ازبکستان به امضا رسید.

ملا عبدالغنی برادر این رویداد را فرصتی مناسب برای تقویت روابط دو کشور دانسته و به اهمیت موضوعاتی چون راه‌آهن، برق، تجارت، ترانزیت و ویزا اشاره کرد.

هم‌زمان با این امضای تفاهم‌نامه‌ها، نشست تجاری افغانستان - ازبکستان و نمایشگاه تولیدات ازبکستان

در کابل با حضور مقامات بلندپایه هر دو کشور و نمایندگان بخش خصوصی برگزار شد.

در این نشست، سرپرست وزارت صنعت و تجارت افغانستان به اهمیت همکاری‌های دو کشور در بخش‌های تجارت، ترانزیت و سرمایه‌گذاری‌های مشترک برای توسعه اقتصادی هر دو کشور تأکید کرد. او از سرمایه‌گذاران ازبکستانی دعوت کرد تا در بخش‌های مختلف افغانستان سرمایه‌گذاری کنند و اطمینان داد که اجرای تفاهم‌نامه‌ها با پیشرفت‌های خوبی همراه بوده است.

وزیر سرمایه‌گذاری، صنعت و تجارت ازبکستان نیز به تقویت همکاری‌های دوجانبه برای توسعه بخش‌های حمل‌ونقل، تجارت و سرمایه‌گذاری تأکید کرد و اعلام کرد که تلاش‌ها برای افزایش سطح تجارت دو کشور تا ۳ میلیارد دلار ادامه خواهد داشت. او از اجرای برنامه‌های بزرگ تجاری میان دو کشور از اول اکتبر سال جاری خبر داد.

نمایندگان بخش خصوصی افغانستان نیز از گسترش همکاری‌ها با ازبکستان استقبال کرده و تأکید کردند که دو کشور، از ظرفیت‌های فراوانی برای توسعه تجارت برخوردارند. در پایان این نشست، تفاهم‌نامه‌های تجاری میان بازرگانان افغانستان و ازبکستان امضا شد.

برنامه قزاقستان برای افزایش دو برابری صادرات محصولات کشاورزی

قزاقستان در راستای تقویت موقعیت خود در بازارهای بین‌المللی و گسترش زنجیره تأمین، برنامه‌ای جامع برای افزایش صادرات محصولات کشاورزی خود تا سال ۲۰۲۹ ارائه کرده است. این کشور در حال حاضر طیف گسترده‌ای از محصولات کشاورزی مانند دام، عسل، محصولات لبنی، سوسیس و کالاهای کنسروی را به کشورهای مختلفی از جمله چین، ایران، مغولستان، عربستان سعودی، امارات متحده عربی و ترکیه صادر می‌کند. متقابلاً ترکیه نیز علاقه‌مند به واردات محصولاتی مانند عدس، غلات و گندم از قزاقستان است.

صادرات محصولات کشاورزی قزاقستان در سال ۲۰۲۳ با کاهش ۵ درصدی نسبت به سال پیش از آن مواجه شد و به رقم ۵.۳۵ میلیارد دلار رسید که معادل ۷ درصد از کل حجم صادرات این کشور است. کل گردش مالی محصولات کشاورزی قزاقستان در سال گذشته، ۱۱.۳ میلیارد دلار بوده که در مقایسه با ۱۱.۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲، اندکی کاهش یافته است.

کشورهای روسیه، ازبکستان، چین، افغانستان و تاجیکستان، از جمله شرکای اصلی تجاری قزاقستان در حوزه کشاورزی به شمار می‌روند. در سال ۲۰۲۳، گردش مالی تجارت کشاورزی قزاقستان با روسیه، به رقم ۳.۴۶ میلیارد دلار، با ازبکستان به ۱.۷۱ میلیارد دلار و با چین به ۱.۳ میلیارد دلار رسید. مجموع گردش مالی با کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای نیز به ۷.۷ میلیارد دلار رسید که معادل ۶۸ درصد از کل تجارت کشاورزی قزاقستان در سال ۲۰۲۲ است.

بر اساس سخنان وزیر کشاورزی قزاقستان، در حال حاضر این کشور یکی از ۲۵ صادرکننده برتر مواد غذایی در جهان است و محصولات کشاورزی خود را به ۸۰ کشور صادر می‌کند. او تأکید کرد که قزاقستان متعهد است تا سال ۲۰۲۹ حجم صادرات خود را به دو برابر افزایش دهد. این وزارتخانه همچنین در حال مذاکره با اتحادیه اروپا، ویتنام، سنگاپور و کشورهای حوزه خلیج فارس به منظور گسترش دامنه محصولات صادراتی خود است.

نشست سه‌جانبه میان افغانستان، ازبکستان و آذربایجان

اخیراً نشست سه‌جانبه میان افغانستان، ازبکستان و آذربایجان با میزبانی سرپرست وزارت صنعت و تجارت افغانستان و با حضور وزیر صنعت، تجارت و سرمایه‌گذاری ازبکستان و معاون وزارت اقتصاد آذربایجان در کابل برگزار شد. این نشست با هدف تقویت همکاری‌های منطقه‌ای، توسعه تجارت و ترانزیت و جلب سرمایه‌گذاری خارجی در افغانستان برگزار شد؛ این در حالی است که ازبکستان در تلاش است تا از طریق افغانستان به آسیای جنوبی متصل شود.

اتفاق تجارت و سرمایه‌گذاری افغانستان نیز بر اهمیت این‌گونه نشست‌ها در رشد و توسعه تجارت تأکید کرد و اعلام کرد که در سه سال گذشته، حدود ۴۰ هیئت بلندپایه از کشورهای منطقه به افغانستان سفر کرده‌اند تا روابط بازرگانی با کشورهای آسیای میانه توسعه یابد و میزان صادرات افزایش پیدا کند. افغانستان به دنبال کاهش وابستگی خود به یک کشور و توسعه روابط خود با آسیای میانه است.

ارزش صادرات افغانستان به سایر کشورها در سال گذشته، به بیش از دو میلیارد دلار رسیده است. از این میزان، یک میلیارد و ۱۷۸ میلیون دلار به پاکستان و ۴۱۶ میلیون دلار به هند صادرات صورت گرفته است.

گسترش فعالیت صندوق سرمایه‌گذاری دولتی امارات در بانک‌های ترکیه

بر اساس گزارش رسانه‌ها، صندوق سرمایه‌گذاری دولتی ابوظبی (ADQ)، در تلاش است تا با خرید بانک اوده ترکیه، حضور خود در این کشور را گسترش دهد؛ در همین راستا مذاکرات خود با بانک مذکور را آغاز کرده است. البته اگرچه گفتگوها برای یک معامله احتمالی چند ماه پیش شروع شد، اما هنوز تصمیم نهایی اتخاذ نشده و مشخص نیست که آیا این سرمایه‌گذاری به نتیجه خواهد رسید یا خیر.

صندوق سرمایه‌گذاری دولتی ابوظبی با دارایی بالغ بر ۲۴۹ میلیارد دلار، به دنبال سرمایه‌گذاری در خارج از کشور بوده است؛ در همین راستا این شرکت سرمایه‌گذاری و هلدینگ، قراردادی ۵۰۰ میلیون دلاری برای سرمایه‌گذاری در کنیا به امضا رساند. همچنین این شرکت اقدام به خرید ۴۹ درصد از سهام گروه پلنری استرالیا، توسعه‌دهنده پروژه‌های زیرساخت عمومی - خصوصی در همان ماه نمود. شایان توجه است که

ADQ برنامه خود مبنی بر سرمایه‌گذاری ۳۵ میلیارد دلاری در مصر را نیز اعلام کرده بود.

از سوی دیگر بانک اوده، از دارایی به ارزش ۸۷.۳ میلیارد لیر (۲.۶ میلیارد دلار) برخوردار است. مالک اصلی این بانک، بانک لبنانی اوده با سهام بیش از ۷۵ درصد است.

پژوهش‌های تازه

تأثیر اقدامات غیر تعرفه‌ای بر کسب‌وکارهای تجارت الکترونیک زنان در کشورهای در حال توسعه

گزارشی جدید تحت عنوان "تأثیر اقدامات غیر تعرفه‌ای بر کسب‌وکارهای تجارت الکترونیک زنان در کشورهای در حال توسعه" که توسط کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل متحد (UNCTAD) تهیه شده است، تحلیلی جامع از چگونگی تأثیر این اقدامات بر کسب‌وکارهای تجارت الکترونیک تحت سرپرستی زنان در کشورهای در حال توسعه ارائه می‌دهد.

تجارت الکترونیک، به‌عنوان یک نیروی مهم در تجارت جهانی ظهور کرده است و فرصت‌های جدیدی را برای کارآفرینان زن فراهم می‌کند، زیرا موانع ورود به بازار را کاهش می‌دهد؛ دسترسی به بازارها را گسترش داده و انعطاف‌پذیری را افزایش می‌دهد. با این حال، این مزایا به طور خودکار به دست نمی‌آیند. این گزارش تأکید می‌کند که اقدامات غیر تعرفه‌ای (NTMs) به‌ویژه باتوجه به نابرابری‌های موجود در دسترسی به منابع مالی، مهارت‌ها و زیرساخت‌های دیجیتال، می‌توانند چالش‌های جدیدی را برای زنان ایجاد کنند.

این گزارش به دوگانگی ماهیت اقدامات غیر تعرفه‌ای می‌پردازد؛ در حالی که این اقدامات برای اطمینان از ایمنی مصرف‌کننده، حفاظت از محیط‌زیست و کیفیت محصول ضروری هستند، می‌توانند هزینه‌ها و دشواری‌های قابل توجهی را بر کسب‌وکارها تحمیل کنند.

بر کسب‌وکارهای تجارت الکترونیک تحت سرپرستی زنان، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، اغلب به دلیل محدودیت‌های تأمین منابع که به جنسیت مربوط می‌شود، هزینه‌های بیشتری برای رعایت مقررات متحمل می‌شود. این محدودیت‌ها شامل دسترسی محدود به اطلاعات، منابع مالی و شبکه‌های کسب‌وکار و همچنین سطوح پایین‌تر تحصیلات و مهارت‌های دیجیتال است. این گزارش به بررسی خلاً موجود در تحقیقات مربوط به تأثیرات خاص اقدامات غیر تعرفه‌ای بر زنان در تجارت الکترونیک می‌پردازد و توصیه‌هایی برای ایجاد یک اقتصاد دیجیتال فراگیرتر ارائه می‌دهد. نکات کلیدی گزارش در ادامه آمده است:

فروش جهانی تجارت الکترونیک: کل فروش جهانی تجارت الکترونیک در سال ۲۰۱۹ به مبلغ ۲۶.۷ تریلیون دلار برآورد شد که معادل ۳۰ درصد از تولید ناخالص داخلی جهانی است.

شکاف جنسیتی دیجیتالی: در کشورهای کمتر توسعه یافته، نرخ باسوادی زنان بالای ۲۵ سال در سال ۲۰۲۰ تنها ۵۹.۲ درصد بود؛ در حالی که این نرخ در مردان ۷۲.۴ درصد بود.

کاربران زن اینترنت: در سطح جهانی، ۵۷ درصد از زنان از اینترنت استفاده می‌کنند، در مقایسه با ۶۲ درصد از مردان که این شکاف در کشورهای با درآمد پایین تر بیشتر است.

شرکت‌های صادرکننده: بر اساس داده‌های بانک جهانی، زنان به طور متوسط تنها مالک ۱۰ درصد از شرکت‌های صادرکننده با وبسایت هستند.

ترخیص گمرکی: کسب و کارهای تحت سرپرستی زنان، ۱.۵ برابر بیشتر از کسب و کارهای تحت سرپرستی مردان، زمان صرف ترخیص گمرکی می‌کنند.

تأثیر اقدامات غیر تعرفه‌ای: هزینه اقتصادی کل اقدامات غیر تعرفه‌ای فنی تا ۱.۴ تریلیون دلار یا ۱.۶ درصد از تولید ناخالص داخلی جهانی برآورد شده است.

دسترسی به بازار: شرکت‌های کوچک تحت رهبری زنان، به مراتب کمتر احتمال دارد که در بازارهای جهانی تجارت الکترونیک فروش داشته باشند.

بروز اقدامات غیر تعرفه‌ای در بخش‌ها: اقدامات غیر تعرفه‌ای، بیشتر در بخش‌هایی مانند صنایع غذایی و منسوجات که زنان حضور بیشتری دارند، وجود دارد و این امر، بار مقرراتی زنان کارآفرین را افزایش می‌دهد.

تأثیر کووید-۱۹: در طول همه‌گیری، شرکت‌های تحت رهبری زنان در پلتفرم جومیا در آفریقا، ۷ درصد کاهش فروش داشتند؛ در حالی که شرکت‌های تحت رهبری مردان، با افزایش فروش ۷ درصدی مواجه شدند.

اندازه شرکت و رعایت مقررات: شرکت‌های تحت رهبری زنان که دارای وبسایت نیز بودند، نسبت به شرکت‌های تحت رهبری مردان، ۱۲۶.۶ درصد، زمان بیشتری را صرف ترخیص گمرکی برای واردات می‌کنند.

رشد تجارت الکترونیک: تجارت الکترونیک به بخشی حیاتی از تجارت جهانی تبدیل شده است، به ویژه برای کسب و کارها در کشورهای در حال توسعه که فرصت‌های جدیدی را برای کارآفرینان زن فراهم می‌کند.

نابرابری‌های جنسیتی: زنان در تجارت الکترونیک با چالش‌های منحصربه‌فردی از جمله دسترسی محدود به منابع مالی، مهارت‌ها و زیرساخت‌های دیجیتال مواجه هستند که ناشی از نابرابری‌های جنسیتی موجود است.

اقدامات غیر تعرفه‌ای: اقدامات غیر تعرفه‌ای مانند مقررات فنی و استانداردها، با وجود اینکه برای سیاست‌های عمومی ضروری هستند، اغلب موانع اضافی برای کسب‌وکارهای تحت رهبری زنان ایجاد می‌کنند.

هزینه‌های بالاتر رعایت مقررات: کسب‌وکارهای تجارت الکترونیک تحت رهبری زنان، اغلب به دلیل عواملی مانند دسترسی کمتر به اطلاعات و منابع و اندازه کوچک‌تر شرکت‌ها، هزینه‌های بیشتری برای رعایت مقررات متحمل می‌شوند.

تأثیر بخشی: زنان در بخش‌هایی مانند کشاورزی و منسوجات که بیشتر در معرض اقدامات غیرتعرفه‌ای هستند، حضور بیشتری دارند و بنابراین فشارهای مقرراتی بیشتری را متحمل می‌شوند.

شکاف دیجیتال: شکاف جنسیتی دیجیتال، به‌ویژه در کشورهای کمتر توسعه‌یافته (LDCs)، چالش‌های زنان در تجارت الکترونیک را تشدید می‌کند.

سیستم‌های پشتیبانی: نیاز حیاتی به سیستم‌های پشتیبانی بهتر برای کمک به کسب‌وکارهای تجارت الکترونیک تحت رهبری زنان در مدیریت اقدامات غیرتعرفه‌ای، از جمله دسترسی به اطلاعات، آموزش و خدمات مالی وجود دارد.

تأثیر کووید-۱۹: همه‌گیری کووید-۱۹، آسیب‌پذیری‌های کسب‌وکارهای تحت رهبری زنان را برجسته کرد. بسیاری از آنها نسبت به کسب‌وکارهای تحت رهبری مردان، تأثیرات منفی بیشتری را تجربه کردند.

توصیه‌های سیاستی: این گزارش بر اهمیت اتخاذ سیاست‌های تجاری حساس به نابرابری‌های جنسیتی و نیاز به مداخلات هدفمند برای حمایت از زنان در تجارت الکترونیک تأکید دارد.

ابتکارات جهانی: همکاری بین‌المللی و ابتکارات جهانی برای مقابله با تأثیرات جنسیتی اقدامات غیرتعرفه‌ای و اطمینان از بهره‌مندی کامل زنان از فرصت‌های تجارت الکترونیک ضروری است.

این گزارش بینش‌های ارزشمندی در مورد چالش‌های خاص جنسیتی در بخش تجارت الکترونیک، به‌ویژه در ارتباط با اقدامات غیرتعرفه‌ای، ارائه می‌دهد و بر لزوم وضع سیاست‌های تجاری حساس به جنسیت برای حمایت از کارآفرینان زن در اقتصاد دیجیتال تأکید می‌کند.

مسیر دستیابی به 5G در جهان در حال توسعه

گزارشی با عنوان "مسیر دستیابی به 5G در جهان در حال توسعه: برنامه‌ریزی برای استقرار روان" که اخیراً توسط بانک جهانی منتشر شده است، دیدگاهی منسجم از چالش‌ها و فرصت‌های مرتبط با استقرار فناوری 5G در کشورهای در حال توسعه ارائه می‌دهد.

با توجه به اینکه فناوری‌های موبایل نسل پنجم (5G) با سرعت اینترنت بسیار بالاتر، کاهش تأخیر و ظرفیت پشتیبانی از تعداد زیادی از اتصالات همزمان، وعده تحولی عظیم در اتصال و ارتباطات را می‌دهند، این فناوری به عنوان یک عامل حیاتی در رشد اقتصادی و تحول اجتماعی شناخته می‌شود.

این گزارش بر اهمیت برنامه‌ریزی استراتژیک و سیاست‌گذاری برای اطمینان از اینکه مزایای 5G به حداکثر رسیده و به طور عادلانه توزیع شود، به ویژه در مناطقی که زیرساخت‌ها و پذیرش فناوری به طور سنتی عقب مانده‌اند، تأکید می‌کند. نکات کلیدی گزارش در ادامه آمده است:

5G به عنوان محرک تحول دیجیتال:

ایمگونه انتظار می‌رود که فناوری 5G، نقشی حیاتی در پیشبرد اهداف توسعه پایدار سازمان ملل (SDGs)، مبنی بر حمایت از تحول دیجیتال در بخش‌های مختلف ایفا کند. به عنوان مثال، پیش‌بینی می‌شود که تا سال ۲۰۳۰، 5G باعث افزایش ۱٫۵ تریلیون دلار در تولید اقتصادی جهانی شود که سهم قابل توجهی از آن، به بخش‌هایی مانند کشاورزی، بهداشت و شهرهای هوشمند اختصاص خواهد یافت.

تأثیر اقتصادی:

طبق گزارش انجمن GSM، پیش‌بینی می‌شود که 5G به‌ویژه با افزایش سهم کشورهای در حال توسعه در نیمه دوم این دهه تا سال ۲۰۳۰، حدود ۹۵۰ میلیارد دلار به اقتصاد جهانی کمک کند. تا سال ۲۰۲۵، کشورهای در حال توسعه ممکن است شاهد افزایش ۱۵ درصدی تولید ناخالص داخلی خود به دلیل بکارگیری 5G در فعالیت‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی باشند، زیرا این فناوری موجب نوآوری و افزایش بهره‌وری در صنایع می‌شود.

چالش‌های استقرار:

استقرار 5G در کشورهای در حال توسعه با چالش‌های قابل توجهی مواجه است، از جمله هزینه‌های بالای مربوط به توسعه زیرساخت‌ها. این گزارش تخمین می‌زند که احتمالاً استقرار شبکه‌های 5G تا سال ۲۰۲۵، به سرمایه‌گذاری ۱٫۲ تریلیون دلار در پهنه جهانی نیاز داشته باشد. بخش قابل توجهی از این سرمایه‌گذاری‌ها در مناطق در حال توسعه برای ارتقاء زیرساخت‌های موجود و ادغام 5G با شبکه‌های 4G

مورد نیاز است.

مدیریت طیف فرکانسی:

مدیریت مؤثر طیف فرکانسی برای استقرار موفقیت‌آمیز 5G ضروری است. گزارش حاضر بر لزوم انتشار زود هنگام طیف فرکانسی توسط دولت‌ها تأکید می‌کند. در گزارش ذکر شده است که مزایده‌های طیف فرکانسی^۱ در برخی کشورها تا ۱۵ میلیارد دلار درآمد ایجاد کرده است، اما این موضوع نیز باعث افزایش هزینه‌ها برای اپراتورهای شبکه شده و ممکن است استقرار 5G در مناطق حاشیه‌ای با به دلایل مالی به تأخیر بیندازد.

اشتراک‌گذاری زیرساخت‌ها:

این گزارش به منظور کاهش هزینه‌ها، توصیه می‌کند که اپراتورهای مخابراتی زیرساخت‌های خود را به اشتراک بگذارند که می‌تواند شامل اشتراک‌گذاری برج‌های مخابراتی، فیبر نوری و دیگر اجزای حیاتی باشد. این رویکرد می‌تواند هزینه کلی استقرار 5G را تا ۳۰ یا ۴۰ درصد کاهش دهد و آن را برای استقرار در مناطق روستایی و محروم‌تر امکان‌پذیرتر سازد.

امنیت سایبری و مخاطرات:

شبکه‌های 5G به دلیل پیچیدگی بیشتر خود، خطرات جدیدی در حوزه امنیت سایبری ایجاد می‌کنند. گزارش حاضر اشاره می‌کند که اگر اقدامات امنیتی کافی اجرا نشود، این احتمال وجود دارد که حملات سایبری به شبکه‌های 5G، سالانه تا ۶ تریلیون دلار به اقتصاد جهانی آسیب برساند. این امر، ضرورت وجود چارچوب‌های امنیت سایبری قوی برای حفاظت از زیرساخت‌های 5G را برجسته می‌کند.

نگرانی‌های زیست‌محیطی:

تأثیرات زیست‌محیطی 5G، به‌ویژه از نظر انتشار کربن ناشی از آن، قابل توجه است. این گزارش تخمین می‌زند که شبکه‌های 5G ممکن است تا ۲,۵ برابر بیشتر از شبکه‌های 4G انرژی مصرف کنند، که عمدتاً به دلیل افزایش تعداد ایستگاه‌های پایه و ترافیک داده بیشتر است. علاوه بر این، احتمال افزایش تا ۴۰ درصدی زباله‌های الکترونیکی ناشی از دستگاه‌های مرتبط با 5G تا سال ۲۰۳۰، اگر به درستی مدیریت نشود، وجود دارد.

۱- مزایده طیف فرکانسی فرآیندی است که در آن دولت از یک سیستم حراج برای فروش حقوق انتقال سیگنال‌ها بر روی باندهای خاص طیف الکترومغناطیسی و اختصاص منابع طیف کمیاب استفاده می‌کند.

نگرانی‌های بهداشتی:

اگرچه شواهد علمی که استفاده از فناوری 5G را با خطرات بهداشتی مرتبط کند، محدود است، اما نگرانی‌های عمومی همچنان وجود دارد. نظرسنجی‌ها در چندین کشور نشان داده است که تا ۳۵ درصد از مردم معتقدند که این احتمال وجود دارد که 5G تأثیرات منفی بر سلامت داشته باشد. وجود این ذهنیت در میان مردم، بر ضرورت رسیدگی دولت‌ها به این نگرانی‌ها از طریق برقراری ارتباطات شفاف و پیروی از استانداردهای ایمنی بین‌المللی تأکید دارد.

چارچوب‌های سیاستی و نظارتی:

محیط سیاستی و نظارتی برای پذیرش موفقیت‌آمیز 5G ضروری است. گزارش حاضر نشان می‌دهد کشورهایی با چارچوب‌های نظارتی انعطاف‌پذیر، تا ۲۰ درصد سریع‌تر از سایر کشورها، شبکه‌های 5G خود را مستقر کرده‌اند، امری که حاکی از اهمیت مقررات مشوق نوآوری و سرمایه‌گذاری است.

دسترسی فراگیر:

اطمینان از اینکه مزایای 5G به صورت عادلانه توزیع می‌شود، یکی از موضوعات اصلی گزارش است؛ در همین راستا سیاست‌گذاران نسبت به حصول اطمینان از ایجاد دسترسی مناطق روستایی و کم‌درآمد به شبکه 5G تشویق می‌شوند. در برخی کشورهای در حال توسعه، اگر 5G به طور مؤثر در مناطق روستایی مستقر نشود، این احتمال وجود دارد که شکاف دیجیتال میان مناطق روستایی و شهری، تا ۲۵ درصد افزایش یابد؛ این امر، لزوم تمرکز بر دسترسی همگانی به پهنای باند با کیفیت بالا و قابل‌استفاده را برجسته می‌کند.

مقاله تازه: فرهنگ سیاسی و نگرش‌های نخبگان اقتصادی

مقاله تازه ای که با عنوان "فرهنگ سیاسی و نگرش‌های نخبگان اقتصادی: تبیین مخالفت جامعه تجاری شیلی نسبت به تغییر قانون اساسی"، در نشریه سیاست و کسب و کار دانشگاه کمبریج منتشر شده، به بررسی تعامل پیچیده بین فرهنگ سیاسی و نگرش‌های نخبگان اقتصادی شیلی در جریان بحث اخیر پیرامون قانون اساسی می‌پردازد. این مطالعه، واکنش جامعه تجاری شیلی، به عنوان گروهی قدرتمند و تأثیرگذار نسبت به فرآیند تدوین یک قانون اساسی جدید پس از ناآرامی‌های اجتماعی در سال ۲۰۱۹ را مورد بررسی قرار می‌دهد.

در این مقاله نویسندگان، تحول این نگرش‌ها در طول زمان را تحلیل می‌کنند و به مقاومت در مرحله اولیه، سازگاری در مرحله بعدی و نهایتاً بازگشت به مخالفت با این فرایند، اشاره می‌کنند. در واقع این

مقاله به گرایش‌های محافظه‌کارانه موجود در نخبگان تجاری شیلی اشاره دارد و نگرانی‌های آن‌ها در مورد حفظ موقعیت ممتاز خود در برابر تغییرات احتمالی نهادی را برجسته می‌کند. یافته‌های کلیدی مقاله در ادامه می‌آید:

۱. *مخالفت اولیه با طرح تغییر قانون اساسی*: جامعه تجاری شیلی پیش از ناآرامی‌های اجتماعی سال ۲۰۱۹، به دلیل نگرانی از ایجاد بی‌ثباتی در موقعیت ممتاز خود در سیستم سیاسی و اقتصادی، عمدتاً مخالف ایده تدوین قانون اساسی جدید بودند.

۲. *تأثیر ناآرامی‌های اجتماعی*: اعتراضات اجتماعی در اکتبر ۲۰۱۹، تغییرات قابل توجهی در افکار عمومی ایجاد کرد و منجر به توافق برای ایجاد صلح اجتماعی و تهیه یک قانون اساسی جدید شد؛ امری که در نهایت، نخبگان تجاری را به منظور بازنگری در مخالفت خود، تحت فشار قرار داد.

۳. *تعدیل نگرش‌ها*: پس از همه‌پرسی سال ۲۰۲۰ که طرح تدوین یک قانون اساسی جدید، به طور قابل توجهی مورد حمایت قرار گرفت، برخی از رهبران تجاری شروع به تأیید عمومی این فرایند کردند که نشان‌دهنده تغییر موقتی و اتخاذ موضعی سازگارتر بود.

۴. *مقاومت هسته محافظه‌کار*: علی‌رغم ایجاد تغییرات ظاهری در نگرش‌ها، اما ارزش‌های اصلی محافظه‌کارانه جامعه تجاری شیلی تا حد زیادی دست‌نخورده باقی ماند و بسیاری از رهبران تجاری، همچنان نسبت به تدوین قانون اساسی جدید، نگرانی‌های شدیدی ابراز کردند.

۵. *اثر بوم‌رنگ*: با گذشت زمان، خوش‌بینی اولیه و تمایل به سازگاری درون جامعه تجاری، روبه‌کاهش گذاشت و منجر به بازگشت به موضع اولیه آن‌ها در مخالفت با تدوین قانون اساسی جدید شد.

۶. *ترس از تغییرات رادیکال*: حمایت جامعه تجاری از تغییر قانون اساسی، عمدتاً ناشی از تمایل آن‌ها به ممانعت از ایجاد تغییرات رادیکال در سیستم اقتصادی و سیاسی بود؛ در واقع، آن‌ها اعمال اصلاحات معتدل را ترجیح می‌دادند.

۷. *تهدیدهای برآمده از دیدگاه چپ*: بسیاری از رهبران تجاری، فرایند قانون اساسی را با ایدئولوژی‌های چپ‌گرا مرتبط می‌دانستند و به‌ویژه نگرانی‌هایی در مورد احتمال حرکت شیلی به سوی مسیر ونزوئلا یا آرژانتین مطرح کردند که مقاومت آن‌ها را تقویت کرد.

۸. *تأثیر افکار عمومی*: افزایش حمایت افکار عمومی در رد قانون اساسی جدید، نقش مهمی در تقویت موضع محافظه‌کارانه جامعه تجاری این کشور ایفا کرد و در نهایت آن‌ها را به فعالیت علیه قانون اساسی سوق داد.

۹. میراث قانون اساسی ۱۹۸۰: مخالفت نخبگان تجاری شیلی در قبال قانون اساسی جدید نیز ریشه در دفاع از قانون اساسی ۱۹۸۰ داشت که آن را به‌عنوان تضمینی برای منافع اقتصادی و نفوذ سیاسی خود می‌دیدند. قانون جدید نهایتاً با مخالفت رای دهندگان مواجه شد.

۱۰. تأثیر جامعه‌پذیری سیاسی^۱ مجدد: این مطالعه نشان می‌دهد که رویدادهای مربوط به ناآرامی‌های اجتماعی و بحث قانون اساسی متعاقب آن، منجر به دوره‌ای از "جامعه‌پذیری سیاسی فوق‌العاده" درون جامعه تجاری شد؛ هر چند که این فرایند نهایتاً منجر به تقویت نگرش‌های محافظه‌کارانه آن‌ها شد. این یافته‌ها، درک دقیقی از پویایی‌های موجود در جامعه تجاری شیلی ارائه می‌دهد و رابطه پیچیده بین فرهنگ سیاسی و تغییر نهادی را روشن می‌سازد.

۱- جامعه‌پذیری سیاسی فرآیندی است که طی آن افراد ارزش‌ها، نگرش‌ها، باورها و رفتارهای سیاسی را فرا می‌گیرند و درونی می‌کنند. این فرآیند به افراد کمک می‌کند تا نقش خود را به‌عنوان شهروند در جامعه درک کنند و در فعالیتهای سیاسی مشارکت کنند.